

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK EVLİLİK TUTUMLARI ÖLÇEĞİNİN
GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
YASİR SİNAN İŞLER

GAZİANTEP- 2019

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK EVLİLİK TUTUMLARI ÖLÇEĞİNİN
GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
YASİR SİNAN İŞLER

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. ŞAZIYE SENEM BAŞGÜL

GAZİANTEP- 2019

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU**

Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Yasir Sinan İŞLER** tarafından hazırlanan “**Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin Geliştirilmesi Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması**” başlıklı tez, 25/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi

Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası:

Kurumu/Üniversitesi

Jüri Başkanı

Prof. Dr. Z. Bengi SEMERCI

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Şaziye Senem BAŞGÜL

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Doç. Dr. İtir Tari CÖMERT

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

**Prof. Dr. Mazlum ÇELİK
Enstitü Müdürü**

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” başlıklı çalışmanın tarafımca, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım. 25/06/2019

Yasir Sinan İŞLER

ÖNSÖZ

Evlilik insan yaşamında büyük bir öneme sahiptir. Bireyler evliliğe hazırlık ve eş seçimi dönemlerinde büyük kaygılar ve problemler yaşayabilmektedirler. Hal böyleyken toplum içerisinde birçok ön yargıyla karşı karşıya olan engelli bireyler, evlilik ve romantik ilişkiler kurma konusunda daha büyük problemler yaşayabilmektedirler. Bu bağlamda görme engelli bir birey olan araştırmacı, toplumun engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının incelenmesinin önemli olduğunu düşünerek, bu amaca hizmet edebilecek bir ölçme aracı olan “Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği”ni geliştirmiştir. Ölçeğin araştırmalarda kullanılarak engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarını ortaya çıkarması ve bu doğrultuda olumsuz tutuma sahip olan bireylerle ilgili gereken eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerine yol göstermesi araştırmacı tarafından hedeflenmektedir.

Gaziantep, 2019

Yasir Sinan İŞLER

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin geliştirilmesi, güvenilirliğinin ve geçerliğinin incelenmesidir. Çalışma, 19 farklı şehirden dört yüz elli beş yetişkin birey ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ilk olarak problem durumlar ve alan yazını göz önünde bulundurularak 24 maddeden oluşan beşli likert tipte bir form oluşturulmuştur. Oluşturulan formla görüşme yöntemi ile 10 kişilik bir gruptan ve uzmanlardan görüş alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda 16 olumlu, 16 olumsuz ifade içeren toplamda 32 maddeden oluşan, beşli likert tipte madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan aday ölçek 405 yetişkin bireye uygulanmıştır. Elde edilen veriler üzerinde açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve hem faktör yükleri hem de ölçeğin amacına hizmet etmesi adına uygun olması açısından 3 alt boyut ve 24 maddeden oluşan son haline karar verilmiştir. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda bu faktörlerin toplam varyansın %45.70'ini açıkladığı görülmüştür.

Ölçme aracının hem geneli hem de alt boyutları açısından faktör yapısı, iç tutarlılığı, benzer ölçek geçerliliği, test-tekrar test güvenilirliği çalışmaları yapılmıştır. Ölçek geneli, Eş Seçimi alt boyutu, Ebeveynlik ve Sosyal Çevre alt boyutu, İşlevsellik ve Kabul alt boyutları için Cronbach Alfa değerleri sırasıyla, 0.94, 0.94, 0.86 ve 0.86 olarak bulunmuştur. Bu veriler ışığında Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği (EBYETÖ) geçerlik ve güvenilirlik bakımından güçlü bulunmuş ve ilgili çalışmalarda kullanılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: engellilik, evlilik tutumları, ölçek geliştirme.

ABSTRACT

The aim of this study is to develop the scale of the marriage attitudes towards the disabled people and to study its validity and reliability. This study has been carried out with (veya ON) four hundred individuals from 19 different cities. In this study, firstly, taking the problematic situations and literature into consideration, a five Likert type form consisting of 24 items has been created. Utilizing this form, with face-to-face interview method, a 10-person group and some specialists have been asked to give their opinions. In parallel with the interviews, a 32 item five Likert type item tool including 16 positive and 16 negative explanations has been drawn up. The formed scale has been administered to 405 adult individuals. Explanatory factor analysis has been carried out on the obtained data and because of the fact that it is appropriate to serve both factor loads and the aim of the scale, the last version of it comprising of 3 sub-scales and 24 items has been determined. In the consequence of this performed explanatory factor analysis, it has been observed that these factors explain 45.70 % of the whole variance. The factor structure, internal consistency, similar scale similarity and test-retest reliability controls have been carried out from the point of both in general and in sub-scales of the assessment instrument. Cronbach Alpha values for scale in general, mate-selection sub-scale, parenthood and social environment sub-scale, functionality and acceptance sub-scale have been determined 0.91, 0.94, 0.86 and 0.86 respectively.. In the light of the obtained data, the scale of the marriage attitudes towards the disabled people has been found significantly powerful and the use of it in the related studies has been suggested.

Key words: disability, marriage attitudes, scale development.

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecinde hiçbir konuda desteğini esirgemeyen, görme engelimi başarıszlık sebebi olacak bir durum olarak görmeyen tez danışmanım, değerli hocam Doç. Dr. şaziye Senem BAŞGÜL'e; beni yürekendirerek motivasyonumu artıran ve sosyal çevresiyle veri toplamama yardım eden Yasemin BANKİR'e; ölçme ve değerlendirme konusunda desteğinin esirgemeyen Dr. Akif AVCU hocama, süreç boyunca verdiği desteklerden dolayı Ahsen Hümeıra AK'a ve beni ben yapan tüm değerlerimde ve başarılarımda emei olan aileme teőkürü bir borç bilirim.

Gaziantep, 2019

İŞLER

Yasir Sinan

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLO LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Hipotezleri	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.5. Araştırmanın Önemi.....	4
1.6. Araştırmanın Sayıltıları.....	4
1.7. Tanımlar	4
1.7.1. Engellilik.....	4
1.7.2. Görme Engeli	6
1.7.3. İşitme Engeli	6
1.7.4. Fiziksel Engel.....	6
1.7.5. Romantik İlişki.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Eş Seçimi	8
2.2. Eş Seçiminde ‘Engellilik Durumu’	9
2.3. Engellilerde Cinsellik.....	10

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM.....	11
3.1. Araştırmanın Modeli	11
3.2. Evren ve Örneklem	11
3.3. Veri Toplama Araçları	11
3.4. Kişisel Bilgi Formu.....	11
3.5. Madde Havuzu	12
3.6. Engelli Bireylere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği	12
3.7. Verilerin Toplanması	12
3.8. Verilerin Analizi	12

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR.....	14
4.1. Betimsel İstatistikler	14
4.2. Ölçümlerin Geçerliliğine İlişkin Bulgular	16
4.2.1. Açımlayıcı Faktör Analizi.....	16
4.3. Ölçümlerin Güvenirliğine İlişkin Bulgular	19
4.3.1. İç Tutarlılık	19
4.3.2. Test-Tekrar Test Güvenirliği	20
4.4. Paralel Test ile Aralarındaki İlişki	20
4.5. Betimsel İstatistikler	22
4.6. Verilerin Analizi	25
4.7. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	26
4.8. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	28
4.9. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	30

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ	33
5.1.Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin Geçerliliğine İlişkin Sonuçların Tartışılması	34
5.2. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin Güvenirliğine İlişkin Sonuçların Tartışılması	36

5.2.1. İç Tutarlılık.....	36
5.2.2. Test-Tekrar Test Güvenirliği	36
5.2.3. Paralel Test ile Aralarındaki İlişki	37

ALTINCI BÖLÜM

ÖNERİLER	38
-----------------------	-----------

KAYNAKÇA	39
-----------------------	-----------

EKLER.....	42
-------------------	-----------

EK 1: Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği (EBYETÖ)	42
--	-----------

EK 2: Engelli Bireylere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği	44
---	-----------

EK 3: Engelli Bireylere Yönelik Çok boyutlu Tutum Ölçeği Kullanım İzni.....	46
--	-----------

EK 4: Etik Kurul Kararı.....	47
-------------------------------------	-----------

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları.....	14
Tablo 2. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları.....	14
Tablo 3. Katılımcıların engel durumlarına göre dağılımı.....	15
Tablo 4. Katılımcıların engel durumlarına göre dağılımı.....	15
Tablo 5. KMO ve Bartlett Testi.....	16
Tablo 6. Döndürülmüş Faktör Matrisi ve Ortak Varyans Kestirimleri	17
Tablo 7. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği Maddelerine İlişkin Öz Değerler ve Açıkladıkları Varyans Oranları	18
Tablo 8. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı.....	19
Tablo 9. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği İçin Ön Uygulama ve Son Uygulamadan Elde Edilen Korelasyon Sonuçları	20
Tablo 10. “Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği” ile Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeğinin arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon testi sonuçları.....	21
Tablo 11. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları.....	23
Tablo 12. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı	23
Tablo 13. Katılımcıların engelli bir yakına sahip olma durumlarına göre dağılımı	23
Tablo 14. Katılımcıların engel durumlarına göre dağılımı.....	24
Tablo 15. Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı.....	24
Tablo 16. Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı.....	24
Tablo 17. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğine Ait Betimsel İstatistikler ..	25
Tablo 18. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin Medeni Duruma Göre Betimsel İstatistikleri.....	26
Tablo 19. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği Puanlarının Medeni Duruma Göre Mann Whitney U Sonuçları.....	27
Tablo 20. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin Cinsiyete Göre Betimsel İstatistikleri.....	28
Tablo 21. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Mann Whitney U Sonuçları.....	29
Tablo 22. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin Engelli Yakına Sahip Olup Olmamlarına Göre Betimsel İstatistikleri.....	30
Tablo 23. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği Puanlarının Katılımcıların Çevrelerinde Engelli Birey Olup Olmamasına Göre Mann Whitney U Sonuçları	31

KISALTMALAR

- DSÖ** : Dünya Sağlık Örgütü
- EBYETÖ** : Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği
- KMO** : Kaiser-Meyer-Olkin
- ÖZVERİ** : Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Ulusal Özürlüler Veri Tabanı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

İnsanlık tarihine bakıldığında engelli bireylerin toplumların parçası olduğu ve hemen her dönemde sosyal dışlanma riski yaşadıkları görülmektedir. Ayrıca yaşamlarını sürdürdükleri toplumla kaynaşmaları, gündemde olan bir tartışma konusu olmuştur (Genç ve Çat, 2013).

Engellilik, Türkiye Cumhuriyeti Devleti 5378 Sayılı Özürlüler Kanunu'na göre; “doğuştan veya sonradan herhangi bir nedene bağlı olarak; bedensel, zihinsel, ruhsal, duysal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişilerdir” şeklinde tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) yapmış olduğu engellilik tanımı ise; “vücut işlevlerindeki problemlerden ötürü hareket gerektiren durumlarda, bireyi kısıtlayan yetersizlik durumudur” (WHO,2011). Engelliliğin gruplandırılması ise; süreğen hastalıklar, zihinsel ve fiziksel(görme, işitme, konuşma, ortopedik) engeller olarak üç ana başlıkta incelenebilir. Türkiye’de 2011 yılında yapılan “Nüfus ve Konut Araştırması” verileri incelendiğinde, 3 yaş ve üzeri engelli bireylerin toplam nüfusa oranının %6,9 (4.876.000 kişi) olduğu görülmektedir. Erkekler toplam erkek nüfusuna oranla %5,9'luk dilimi oluştururken, kadınlar toplam kadın nüfusunun %7,9'luk dilimini oluşturmaktadır (Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü,2017). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 2012 yılı Ulusal Engelliler Veri Tabanı (ÖZVERİ) verilerine göre; 216.077 görme engelli, 156.573 işitme engelli, 37.494 dil ve konuşma engelli, 321.895 ortopedik engelli birey bulunmaktadır. Bu veriler, herhangi bir nedenle herhangi bir kamu kurum ve kuruluşuna müracaatta bulunmuş engelli bireylerin sisteme kaydedilmesiyle elde edilmiştir. Bu bağlamda engelliliğin yalnızca engelli bireyin kendisini değil, ailesi ve çevresini de psikolojik ve sosyal olarak etkileyen bir durum olduğu (Arslan, Şahin, Gülnar, Şahbudak,2014) düşünüldüğünde, engellilik durumundan etkilenen nüfusun azımsanamayacak kadar fazla olduğu ve toplumda büyük bir paya sahip olduğu varsayılabilir. Bu nedenle engelli bireyleri ve toplum içerisindeki problemlerini konu alan araştırmalar büyük bir öneme sahiptir. Çünkü engellilik durumu,

engelli bireyin kendilik algısı ve toplumun engelliliği tanımlama biçimi ve tepkilerine göre şekillenmektedir (Burcu, 2007). Bireyin engelli oluşu yaşadığı toplumdan soyutlanmasına asıl etken değildir. Ancak engelli oluşuna yüklenen anlamlar, onun etiketlenmesine ve engellenmesine sebep olmaktadır. Burcu'nun (2011) Goffman'dan (1968) aktardığı gibi; engellilerin toplumda; “kayda değer olmayan”, “itibarsız”, “önemsenmeyen”, “ikinci plana itilmiş” bireyler olarak tanımlanmalarına neden olacak kültürel kodlamalara maruz kaldıkları ifade edilmektedir. Türkiye’de de 2002 Yılında Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı’na yapılan “Türkiye Özürlülüğü Nasıl Tanımlıyor?” isimli araştırmada ankete katılanların %25’i engellileri “yardıma muhtaç”,%3,5’i “engellilerin, başkalarının yardımı olmadan yaşamayacaklarını” , üçte birine yakın bir kısmı; ruhsal ve duygusal sorunu olanlarla, %25’i ise zihinsel engellilerle arkadaş olmak istemiyor. Bu istatistiklere bakarak, Türkiye halkının engelli bireylerle evlenmek ve romantik ilişki kurmak noktasında da karşıt, çekingen ve ön yargılı bir tutum içerisinde buldukları çıkarılabilir. Nitekim T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı’nın 2002 yılında yaptığı “Toplum Özürlülüğü Nasıl Anlıyor” çalışmasında elde edilen verilere göre katılımcıların %50,3’ü hiçbir şekilde bir engelliyle evlenmeyi istemezken, %30,5’i zihinsel engellilerle, %8,5’i görme engellilerle,%6,3’ü ortopedik engellilerle, %5,7’si süreğen hastalığa sahip olanlarla,%5,5’i dil ve konuşma bozukluğu olanlarla,%5,2’si işitme engellilerle, %25,1’i ruhsal ve duygusal hastalığı olanlarla, %10,7’si ise diğer engel türlerine sahip engellilerle evlenmek istememektedirler. Oranlar göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye toplumunun engelli bireylerin evliliği başlatıp sürdürebilecek yeterliliğe sahip olmadığı düşüncesinde olduğu varsayılabilir. Yeterli görülmeyen bu alanlara; cinsellik, öz bakım becerisi, doğurganlık, aile geçimi için maddi kazanç sağlama, çocuk yetiştirme, sosyal etkinlik gibi konular örnek olarak verilebilir. Bu durum ise Türkiye Toplumunun engelli bireyler hakkında eksik ya da yanlış bilgi ve yargılara sahip olduklarını gözler önüne sermektedir.

Engelli olma, hem psikolojik hem fiziksel hem de sosyal iç içeliğin olduğu bir olgudur. Sosyolojik olarak bakıldığında engellilik durumunda fiziksel olarak ortaya çıkan bir durumun beraberinde getirdiği gerçeklikten hareketle sosyal tutumlara, sosyal çevreye, sosyal rollere, sosyal bütünleşmeye ve sosyal dışlanışlığa ağırlık verilmektedir (Burcu, 2002).

Araştırmalara bakıldığında, sosyal izolasyonun engelli gencin toplumla bütünleşmesini engellemesi yönünden şüphesiz önemi inkar edilemez. Ancak dünyada engelli bireyler üniversite koridorlarında, şirketlerin yönetim kurullarında, parlamento kürsülerinde olmanın yanı sıra mutlu evlilikler, sorumluluklarını yerine getiren anne veya babalıklar, güçlü dostluklar ve ilişkiler yaşayabilmektedirler.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisinde yer alan şehirlerde yaşayan 18 yaş ve üstü, yetişkin, kadın ve erkek bireylerin, engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının belirlenmesine hizmet edebilecek, Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'nin geliştirilmesi ve güvenilirlik, geçerlik çalışmalarının yapılması amaçlanmaktadır. Bu genel amaca yönelik olarak aşağıdaki alt problemler incelenmiştir.

1. Normal gelişim gösteren bireylerin, engelli bireylerle evlenmek konusundaki tutumları ne yöndedir?
2. Normal gelişim gösteren bireylerin, engelli bireylerle evlenmek konusundaki düşünceleri, medeni durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Normal gelişim gösteren bireylerin engelli bireylerle evlenmek ya da romantik ilişki kurmak konusundaki tutumları, ebeveynlik ve sosyal çevre, işlevsellik ve kabul, eş seçimi alt boyutlarına göre değişkenlik göstermekte midir?
4. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'nin geçerlik değeri nedir?
5. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'nin güvenilirlik değerleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

1. Normal gelişim gösteren bireyler engelli bireylerle evlenmek istememektedirler.
2. Normal gelişim gösteren bireylerin engelliliğe yönelik evlilik tutumları engelli yakına sahip olma durumuna göre değişkenlik göstermektedir.
3. Normal gelişim gösteren bireylerin engelliliğe yönelik evlilik tutumları eğitim seviyesine göre değişkenlik göstermektedir.
4. Normal gelişim gösteren bireylerin engelliliğe yönelik evlilik tutumları, medeni duruma göre değişkenlik göstermektedir.
5. Normal gelişim gösteren bireylerin engelli bireylere yönelik evlilik tutumları; cinsellik, maddi kazanç, sosyal aktivite, çocuk yetiştirme, çocuk sahibi olma, ev işlerini yerine getirme konularıyla ilgilidir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmada uygulanan ölçme araçlarında yalnızca görme, işitme ve fiziksel engel grupları hakkında görüş alınmıştır.

2. Araştırma belirli bir zaman aralığında yapılmıştır. Bu nedenle katılımcıların görüşleri zaman içerisinde değişkenlik gösterebilir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de engelli bireylere yönelik sosyal yaşamın her alanında ön yargılı ve dışlayıcı tutumlarla karşılaşılabilir. Bu durum evlilik ve romantik ilişkide de engelli bireyi tercih etmemeye yansıdığı düşünülmektedir. Bu nedenle evlilik ve romantik ilişkideki tercih edilmeme durumunun hangi konularla ilintili olduğunun saptanması, elde edilen veriler ışığında engellilikle ilgili sosyal politika ve eğitim içeriklerinin hazırlanmasına fikir verilmesi bakımından önemlidir. Araştırmada geliştirilen ölçme aracı sayesinde normal gelişim gösteren bireylerin engelli bireylere karşı evlilik ve romantik ilişki tutumlarının belirlenmesi ile bu alanda hizmet veren sivil toplum kuruluşlarının sosyal sorumluluk projelerinde bu konuyu ele almaları noktasında da fikir verebileceği için önem arz etmektedir.

1.6. Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırma Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan ilköğretim, lise, lisans ve lisansüstü mezunları üzerinde yapılmıştır. Araştırma için hazırlanan veri toplama araçlarının uygulamalarına katılan katılımcıların, veri toplama araçları maddelerine içtenlikle yanıt verdikleri kabul edilmektedir.

1.7. Tanımlar

1.7.1. Engellilik

Engelli olma durumu Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'ne göre "Bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerinden belirli bir oranda ve sürekli olarak fonksiyon ve görüntü kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğu sonucu kişinin normal yaşam gereklerine uyamama durumu" olarak tanımlanmıştır (WHO, 2011). 2005 yılında Türkiye'de çıkarılan 5378 sayılı Özürlüler (Engelliler) kanununa göre ise engelli: "Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerinin çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlüğü olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişidir" şeklinde tanımlanmıştır (5378 Sayılı Özürlüler Kanunu, 2005) Ülkemizde gerek toplumsal kültürde gerekse de yasal düzenlemelerde özürlü, engelli, sakat gibi terimler çoğu zaman aynı anlamda kullanılmakta ve bu durum engellilere yaklaşımda belirgin bir karmaşaya neden olmaktadır (Kalyon vd., 2004; 18). Özürlülük tanımına bakıldığında; "doğuştan ya da sonradan olan herhangi bir hastalık veya kaza nedeniyle kişinin bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal fonksiyonlarında belirli bir oranda sürekli azalma ve kayıplara neden olan organ yokluğu veya bozukluğu sonucu, normal yaşam gereklerine uyum sağlama ve günlük ihtiyaçlarını karşılamada güçlük" ifadeleriyle tanımlandığı görülmüştür. Bu tanım içeriğine paralel olarak yeti yitimi olan kişilere "özürlü, sakat, engelli" adı verilmektedir (Özida, 2007: 26). Engellik; "normal yaşına göre vücut fonksiyonlarında veya yapısındaki herhangi bir kayıp" olarak tanımlanmıştır (The Disability Partnership, 2003'den aktaran: Şahin, 2004: 40). Daha ayrıntılı veya fonksiyon kaybı biçimine göre farklı tanımlar da yapılabilir. İnsan topluluklarının kültürel farklılık ve seviyelerine göre günlük konuşma dilinde "sakat, özürlü kör, sağır, dilsiz, cüce" gibi farklı nitelendirme ve sözcüklerin de kullanıldığı görülmektedir (Şahin, 2004: 40). Yalnız Türkçede değil diğer birçok dilde de engelli ve engellilik anlamına gelen birden fazla sözcük bulunmaktadır. Örneğin Türkçede genel düzeyde engelli, özürlü, sakat sözcükleri aslında aralarında anlam farkları olduğu halde aynı anlama gelmek üzere kullanılmaktadır. Çoğu zaman tüm engelli bireylerin yaşadığı bu karmaşık durum engel grupları için de geçerlidir. Görme yetisinde kayıp olan bireyler üzerinden örnek verilecek olunursa; kör, ağma, görme engelli, görme özürlü, az gören vb. ifadelerle karşılaşılmaktadır. Bu sözcükler arasında değişik anlamlar taşıyanlar olsa da yer yer aynı anlama da gelmek üzere kullanılabilirler (Karataş, 2002: 43). "Engellilik", "özürlülük", "sakatlık" kavramları, kavramlar arasındaki farklılıklar ve dünyadaki kullanımları, sıkça karşılaşılabilen başlıklar arasındadır. Günlük dilde olduğu gibi akademik dilde de "özürlü" , "yetersizlik" , "engelli" , "ayrıcalıklı" , "sakat" ve "özel eğitime ihtiyaç duyan birey" kavramları birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir (Üre, 2008: 208). Sözü

edilen kavramların farklılıklarından söz edilse de asıl önemli olan konu, bireylerin engellilik durumunu hangi isimler altında kullandığından daha çok, engelli bireylerin normal gelişim gösteren bireylere göre farklı hizmetlere ihtiyaç duyduklarının bilinmesidir (Şahin, 2004: 40).

1.7.2. Görme Engeli

“Işığı hiç algılayamayan veya gün ışığında her iki göz ile birlikte 3 metre uzaklıktan bir elin parmaklarını sayabilecek kadar ışığı algılayamayan insanlar” “görme engelli” olarak kabul edilmektedir. Tıp literatüründeki tanımlara bakıldığında, “Snellen Harf Tablosundaki en büyük harfi 3 metre uzaklıktan her iki göz ile birlikte göremeyen kişiler kör olarak kabul edilir” denilmektedir. Ayrıca başka bir tanımda (Yücel ve Acartürk, 2006), “herhangi bir kazadan dolayı veya doğuştan gözde veya beyinde oluşan bir bozukluğa veya hastalığa dayalı olarak görme yeteneği azalmış veya kısmi olarak görme yeteneğini kaybetmiş kişiler” de görme engelli bireyler olarak tanımlanmıştır.

1.7.3. İşitme Engeli

Öztürk (2006), “İşitme engeli, bireyin işitme duyusundaki kayıp, dil edinme ve eğitim alma alanlarında yaşadığı aksamalar nedeni ile akademik başarı, psiko-sosyal gelişim, uyum ve iletişim kurma alanlarında kendisinden beklenen düzeye erişememesi ile ortaya çıkan durum” olarak işitme engelini tanımlanmıştır.

1.7.4. Fiziksel Engel

Fiziksel engelli bireyler; “Doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası dönemde herhangi bir nedenle, iskelet, kas ve sinir sistemindeki bozukluklar sonucu, bedensel yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan ve korunma, bakım, iyileştirme, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişiler” olarak tanımlamaktadır (Çağlar’dan [1982] aktaran Cumurcu, Karlıdağ ve Almış, 2012).

1.7.5. Romantik İlişki

Romantik ilişkiler, sevgi duygusunun hissedildiği kişi ile karşılıklı olarak, anlayış ve iletişim üzerine kurulu, “duygusal bağlılık” olarak nitelendirilen yakın ilişkiler olarak tanımlanabilir. Yakın ilişkiler kavramı arasında yer alan romantik ilişkiler, kadın ve erkek bireyler arasında gelişen tutku, bağlılık ve yakınlığın birlikteliğinden oluşmaktadır (Sternberg’den [1986] aktaran Atak ve Taştan, 2012).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eş Seçimi

Eş seçiminde bireylerin, potansiyel eş adaylarının özelliklerinin yanı sıra, kendilerinin sahip olduğu düşüncelere de önem verdikleri görülmektedir. Bireyler bir ilişki kurma aşamasında, ilişkinin nasıl olması gerektiği ve ilişkinin hangi kurullarla yönlendirileceği gibi düşüncelere sahip olurlar (Sprecher ve Metts, 1999). Birçok araştırmada eş seçiminde bireylerin sadece eş adaylarının özelliklerine bakmadıkları, bunun yanı sıra kendilerinin sahip oldukları evliliğe yönelik inançlara da dikkat ettikleri görülmektedir (Baucom ve Epstein, 1990; Larson, 1992; Sharp ve Ganong, 2000). Bireyler evliliğe adım atarken evlilik ile ilgili gerçek olmayan inançlara sahip olmaya meyilli olabilmektedirler (Wright, 1992). Bu gerçek dışı inançların evlilik niteliği ile olumsuz bir ilişki içerisinde olduğu düşünülmektedir (Larson ve Holman, 1994). Larson (1992) gerçek dışı düşünceleri şu şekilde sıralamıştır; “tek ve yalnızca bir doğru kişi vardır inancı” “dünyada evlenilebilecek sadece bir doğru kişi olduğu” düşüncesini açıklamaktadır. “Mükemmel eş inancı”; mükemmel bir eş bulmadan evlenmenin gerçekleşmeyeceğine işaret etmektedir. “Mükemmel olmam gerekli (mükemmel ben) inancı”; kişinin evlenmek için önce kendisinin mükemmel ve eksiksiz bir hale gelmesinin ön planda olduğu düşünceyi ifade etmektedir. “Mükemmel ilişki inancı” ise evlenmeden bir ilişkinin tam ve eksiksiz olduğunu ispat etmeye çalışan bir inançtır. “Çaba sarf etmeliyim inancı” kişinin ancak çaba sarf ederek mutlu olabileceğini düşünen inançtır. “Aşk yeterlidir inancı” için aşık olmak evlilik için yeterli bir nedendir. “Birlikte yaşamak gerekli inancı” evlenmeden önce birlikte yaşamının mutlu bir evlilik getireceğine dair inançtır. “Zıt kutuplar bir birini çeker inancı” evlilikte zıt karakterlere sahip olmanın eş seçiminde gerekli olduğuna dair inançtır. Son olarak “Seçim yapmak kolaydır inancı” şans ve tesadüf faktörlerinin eş seçimine etkili olduğu düşüncesini içermektedir. Bu bulgulardan yola çıkılarak eş seçimini etkileyen özelliklerin; değerler, kişisel özellikler, çiftler arasındaki uyum, çevrenin etkisi, maddiyat ve fiziksel çekicilik gibi özellikler olduğu anlaşılmaktadır (Sancak, Aydın, Demir, 2017).

Eş seçimi ile ilgili çeşitli kuramlar ve tezler ortaya atılmıştır. Eş seçimini açıklamaya çalışan kuramlar; psikolojide psikodinamik kuramlar (örn. Freud, Jung), evrimci psikoloji,

tamamlayıcılık yaklaşımı, toplumsal yapı kuramı ve alışveriş/denkserlik yaklaşımıdır. Bu kuramların ortak noktası eş seçiminin amaçlı ve bilinçli bir seçim olduğu düşüncesidir. Buradan yola çıkılarak eş seçiminin rastgele bir süreç olmadığı söylenebilir. Bu nedenle bu süreci etkileyen faktörlerin bilinmesi gerekir. Bu düşüncelerden en çok vurgulanan benzerlik eşleşmesi, bireylerin ırk, etnik köken, din, sosyo-ekonomik düzey, fiziksel çekicilik, toplumsal tercihler (tutumlar), aile yapısı, eğitim düzeyi, zeka düzeyi ve ömür uzunluğu açısından kendilerine benzeyenlerle eşleşme eğiliminde oldukları anlayışını savunmaktadır (Bacanlı, 2001).

2.2. Eş Seçiminde ‘Engellilik Durumu’

Eş seçiminde adayın engelli olması önem arz etmektedir. Engelli olmayan bireylerde eş adayının görünümü ne kadar eş seçimini etkiliyorsa, engelli bireylerde de bir o kadar etkilemektedir. Bazı bireyler eş adaylarının her ikisinin de engelli olmasının uyumun göstergesi olduğunu düşünmektedirler. Paylaşım, eşlerin engellilik durumlarına göre belirlenmesinde de ön plana çıkmaktadır. Engelli bireyler engellerinin hissettirilmemesini evlilik kriteri olarak öne sürmektedirler. Engelli bireylerde, engellilik durumunu kabul etmeme görülmektedir. Eğer toplum kendilerini engelli gibi hissettirmezse kendilerini engelli olarak görmemektedirler. Toplum genel olarak engellilerin evliliği konusunda dış görünüme önem veren ve engellilerin engellilerle evliliğini destekleyen bir bakış açısı sergilemektedir. Toplum evlilikte engellilik durumunu önemsemektedir. Ailede engelli birey olmanın ağırlığını ele alan çalışmada (Demir 2017), birinci temada engelli bireylerin evlenmeden önceki süreçlerinin korkulu, sıradan ve kaygılı geçtiği düşünülmektedir. Evlilik söz konusu olduğunda bu süreç “hareket” ve “mutluluk” ile anlam kazanmaktadır. Sonuç olarak neredeyse ölüm haline benzetilebilecek evlilik öncesi durgunluk, evlilik ile hareketlenmektedir (Demir, 2017). Berger ve Luckmann’ın (2008) öne sürdükleri yalnızlık korkusu bu durumla ilişkilidir. Çünkü kurumsal düzeni temsil eden evlilik gibi sembolik evrenlerle, insanın sosyalliği açıklanmaktadır. İkinci temaya göre, evlilik öncesi yaşantıdan dolayı evlilik “kaçış” ve “kurtuluş” olarak görülmektedir. Engelli bireyler toplum içerisinde engellilik durumlarından dolayı kendilerini bir yük olarak görebilmektedirler. Bu durum bu çalışmada, “insan eti ağırdır” ifadesi ile anlamlandırılmaktadır. Üçüncü temaya göre, engellilik durumunun eşler arasındaki uyumun bir göstergesi olarak düşünüldüğü ortaya konmaktadır. Engelli bireylerin eş seçiminde yine “paylaşım” kavramı önem arz etmektedir.

Bu paylaşımın ötekileştirilme hissini yaşamayacakları ve kendi bedenlerine uygun bir eş ile yaşamlarını birleştirmeleriyle mümkün olacağı düşünülmektedir. Dördüncü temada, evlilik ile genişleyen sosyal ağ, aile çevresi ve iş çevresinden bahsedilmektedir (Demir, 2017). Berger ve Luckman'ın (2008) görüşlerine göre, bu sosyal ağ içerisinde çocuklar önemli bir yere sahiptir. Engelli bireylerin en büyük korkularından biri engellilik durumlarından dolayı çocuklarının kendilerini kabul etmeyeceği olabilmektedir. Ayrıca engelli bireylerin kayınbaba/kayınvalide ilişkilerinde engelli olmayan bireylere göre daha çok zorlandıkları görülmektedir.

2.3. Engellilerde Cinsellik

Toplum içerisinde engelli bireylerin cinsel hayatları göz ardı edilmekte ya da bilinmemektedir. Bu bireylerin cinsel ilişki yaşamadığı düşünülmektedir. Fakat engelli bireylerde de yaşamın kalitesi için cinselliğin önemli bir alan olduğu ve cinsel yaşamlarına çeşitli zorluklar yaşadıkları bilinmelidir.(Atak ve Taştan, 2012).

Engellilik durumu doğuştan ya da sonradan ortaya çıkabilir. Konjenital ya da doğum esnasında ortaya çıkan bazı bozukluklar, engelli kişilerin cinsel olgunlukta normal seviyeye erişmelerinde bir engel teşkil edebilmektedir (Glass C, Soni, Toolbox 1999).

Yapılan araştırmalar incelendiğinde engelli bireylerin cinsel ilişkilerinde karşılaştıkları bazı problemler tanımlanmıştır. Bunlar; toplumun engelli bireylere olan yaklaşımı, yalnız kalamama, aşırı muhafazakar aile, bakımı için bir başkasını varlığına ihtiyaç duyma, ev ve buluşma mekanlarının yetersiz olması gibi problemlerdir (White, Rintala, Hart, Fuhrer, 1993). Literatüre bakıldığında engelli bireylerin cinsel ilişkileri ve yakın ilişkileri ile ilgili yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışmaların bazılarında engelli bireylerin cinsel hayatlarının aktif olduğu, bazılarında da cinsel ilişki kurmakta zorlandıkları ifade edilmiştir (Suris, Resnick, Cassuto, Blum, 1996).

Bu çalışmalara bakıldığında engelli bireylerin cinsel yaşamlarındaki problemlerin kısmen cinsel işlevlerdeki sorunlardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Cinsel yaşamlarındaki sorunların ilişki kurma konusunda güvenlerini ve cinsel doyumlarını azalttığı düşünülmektedir (Taleporos ve McCabe, 2001).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'nin geliştirilmesi ve güvenilirlik, geçerlik düzeyinin belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırma tarama türü bir araştırmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 18 yaş ve üzeri, kadın ve erkek, yetişkin bireylerdir. Araştırmanın örneklemini ise Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisinde yer alan Gaziantep, Hatay, Adana, Kırıkkale ve İstanbul illeri başta olmak üzere 19 ilde yaşayan, 18 yaş ve üzeri, kadın ve erkek, yetişkin, 455 kişidir. Bu sayı madde havuzunda yer alan 32 maddenin en az 10 katı ve ön test, son test uygulamalarında katılımcı sayıları baz alınarak hesaplanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Aşağıda “Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği”nin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması sürecinde kullanılan veri toplama araçları açıklanmıştır.

3.4. Kişisel Bilgi Formu

Dağıtılan ölçekler ile birlikte verilen kişisel bilgi formunda katılımcılara; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, engellilik durumu, engelli yakına sahip olma ve yakınlık durumları ile test-tekrar test aşamasında ek olarak isim ve soy isimleri sorulmuştur.

3.5. Madde Havuzu

Araştırmada öncelikle problem durum göz önünde bulundurularak 25 maddeden oluşan taslak bir ölçme aracı oluşturulmuştur. Oluşturulan bu taslak ölçme aracı ile 10 birey ile nitel görüşmeler yapılmış ve maddeler hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Yapılan nitel görüşmeler sonucunda 25 olan madde havuzu 32 maddeye çıkarılmış ve uygulamada kullanılmıştır.

3.6. Engelli Bireylere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği

“Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği”nin geliştirilmesi, güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarının yapılması aşamalarından olan paralel ölçek geçerliğinin saptanması aşamasında “Engelli Bireylere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği” (Yelpaze ve Türküm 2018) kullanılmıştır. Engelli Bireylere Yönelik Çok boyutlu Tutum Ölçeği 3 alt boyut ve 34 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin, ölçek geneli, Duygu alt boyutu, Düşünce ve Davranış alt boyutları için Cronbach Alfa değerleri sırasıyla, 0.90, 0.88, 0.89 ve 0.84’tür.

3.7. Verilerin Toplanması

Araştırmada ilk olarak problem durumlar ve alan yazını göz önünde bulundurularak 24 maddeden oluşan beşli likert tipte bir form oluşturulmuştur. Oluşturulan formla görüşme yöntemi ile ölçme ve değerlendirme, psikolji, özel eğitim ve Türkçe dili alanlarında uzman kişilerden görüş alınmıştır. Ardından 5 kadın ve 5 erkekten oluşan 10 kişilik bir gruptan, madde havuzundan oluşan aday ölçeğin maddelerinin anlaşılır olduğu yönünde dönütler alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda 16 olumlu, 16 olumsuz ifade içeren, toplamda 32 maddeden oluşan, beşli likert tipte madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan aday ölçek 405 yetişkin bireye uygulanmıştır. Elde edilen veriler üzerinde açıklayıcı faktör analizi yapılmış ve hem faktör yükleri hem de ölçeğin amacına hizmet etmesi adına uygun olması açısından 3 alt boyut ve 24 maddeden oluşan son haline karar verilmiştir. Elde edilen 24 maddelik ölçek ile güvenilirlik çalışmalarını gerçekleştirmek üzere test-tekrar test ve paralel test ile ilişki tespiti uygulamaları yapılmıştır.

3.8. Verilerin Analizi

Araştırmada veriler, veri analiz programı olan SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerle, SPSS paket programında ölçeğin geğerliğini test etmek üzere açımlayıcı faktör analizi için veri indirgeme yöntemi olarak Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis), ardından KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett testleri kullanılmıştır. Ölçeğin güvenirlik analizleri için ise iç tutarlılık için Cronbach alfa katsayıları, test-tekrar test ve paralel ölçek kolerasyonları için ise korelasyon katsayısı hesaplama analizleri gerçekleştirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'nin geliştirilmesi, güvenirlik, geçerlik çalışmalarına ait analizler ve güvenirlik çalışmasında uygulanan, test tekrar test ön uygulama grubu verilerinin bazı değişkenlere göre betimsel istatistiklerine yer verilmiştir.

4.1. Betimsel İstatistikler

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Yığılmış Yüzde
Kadın	223	55,1	55,1
Erkek	182	44,9	100,0
Toplam	405	100,0	

Araştırmada yer alan katılımcılar incelendiğinde, kadın katılımcı sayısının 223 ve erkek katılımcıların 182 olduğu görülmektedir. Kadın katılımcılar, toplam katılımcıların yaklaşık %55'ini oluştururken, erkek katılımcılar yaklaşık %45'ini oluşturmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları

Eğitim durumu	Frekans	Yüzde	Yığılmış Yüzde
İlkokul	11	2,7	2,7
Ortaokul	21	5,2	7,9
Lise	134	33,1	41,0
Lisans ve üstü	239	59,0	100,0
Toplam	405	100,0	

Araştırmada yer alan katılımcılar incelendiğinde, ilkokul mezunu katılımcı sayısının 11, ortaokul mezunu katılımcı sayısının 21, lise mezunu katılımcıların 134 ve lisans ve lisansüstü mezunu katılımcıların sayısının 239 olduğu görülmektedir. İlkokul mezunu katılımcılar toplam katılımcıların yaklaşık %3'ünü, ortaokul mezunu katılımcılar yaklaşık %5'ini, lise mezunu katılımcılar yaklaşık %33'ünü ve lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan katılımcılar %59'unu oluşturmaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların engel durumlarına göre dağılımı

Engellilik Durumu	Frekans	Yüzde	Yığılmış Yüzde
Yok	381	94,1	94,1
Görme	13	3,2	97,3
İşitme	5	1,2	98,5
Fiziksel	6	1,5	100,0
Toplam	405	100,0	

Araştırmada yer alan katılımcılardan engelli olmayanların sayısı 381, görme engelli olanların sayısı 13, işitme engelli olanların sayısı 5 ve fiziksel engelli olanların sayısı 6'dır. Engelli olmayan katılımcılar toplam katılımcıların yaklaşık %94'ünü, görme engelli olanlar yaklaşık %3'ünü, işitme engelli olanlar yaklaşık %1'ini ve fiziksel engelli olanlar yaklaşık %2'sini oluşturmaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların engel durumlarına göre dağılımı

Engelli Yakına Sahip Olma Durumu	Frekans	Yüzde	Yığılmış Yüzde
Yok	295	72,8	72,8
Birinci derece	42	10,4	83,2
İkinci derece	68	16,8	100,0
Toplam	405	100,0	

Araştırmada yer alan katılımcılar incelendiğinde, engelli yakına sahip olmayan katılımcı sayısının 295, birinci dereceden engelli yakınına sahip olan katılımcıların sayısının 42 ve ikinci dereceden engelli yakınına sahip olanların sayısının 68 olduğu görülmektedir. Engelli yakına sahip olmayan katılımcılar, toplam katılımcıların yaklaşık %73'ünü oluştururken, birinci dereceden engelli yakına sahip olanlar yaklaşık %10'unu ve ikinci dereceden engelli yakınına sahip olanlar yaklaşık %17'sini oluşturmaktadır.

4.2. Ölçümlerin Geçerliğine İlişkin Bulgular

4.2.1. Açımlayıcı Faktör Analizi

Bu çalışmada, engelli bireylere yönelik tutumları belirlemek üzere “Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği” geliştirilmeye çalışılmıştır. Ölçeği geliştirme sırasında ise, ölçeğin yapısı hakkında geçerlik kanıtları sunmak üzere faktör analizlerinden yararlanılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi ile geliştirilmek istenen ölçekte yer alan maddelerin ilgili gizil yapının göstergeleri olup olmadığını tespit etmek amaçlanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi 405 kişiden elde edilen veri üzerinde gerçekleştirilmiştir.

İlk olarak, geliştirilmek istenen ölçekte yer alan toplam 32 madde ile analize başlanmıştır. Veri indirgeme yöntemi olarak Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) kullanılmıştır. Analizde, ilk olarak KMO ve Bartlett testi sonuçları incelenmiş ve analize devam edebilmek için elde edilen kestirimlerin uygun olduğu görülmüştür. Ardından öz değerler ve scree plot incelenmiş olup, ölçek geliştirilirken dikkate alınan kuramsal temeller göz önünde bulundurularak, geliştirilmek istenen ölçeğin 3 faktör için uygun olacağına karar verilmiştir. Faktörlerin daha net ayrıştırılmasının yapılabilmesi, diğer bir ifadeyle hangi maddelerin hangi boyutlarda yer aldığına daha net ortaya konulabilmesi için dik döndürme yöntemlerinden Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır ve faktör sayısı 3’e sabitlenerek analiz tekrarlanmıştır. Elde edilen son döndürülmüş faktör matrisi incelenerek, faktör yükleri düşük olan ve birden fazla faktörde yüke sahip olan maddeler (4,5,7,9,16,19,22,23) ölçekten çıkarılmıştır.

Ölçeğin son haline karar verildikten sonra, yukarıda yapılan açımlayıcı faktör analizi işlemleri tekrarlanmış ve analiz sonuçlarına ait kestirimler sırasıyla aşağıda raporlanmıştır. Açımlayıcı faktör analizine ilk olarak KMO ve Bartlett testi ile başlanmış ve sonuçları incelenmiştir.

Tablo 5. KMO ve Bartlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği		.853
Bartlett's Test of Sphericity	Ki-Kare	4282.910
	Sd	300

P

.000

* $p < .05$ Hesaplanan katsayı değerlerinin tamamının $p < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

405 kişiden oluşan ön uygulama örnekleminin, faktör analizi için veri yapısının uygululuğunu değerlendirmek amacıyla yeterince büyüklüğe sahip olup olmadığı incelemek amacıyla KMO değeri incelenmiştir. Bu değer bu örneklem için ,85 olarak bulunmuştur. Bu değer 0,70'ten büyük olduğundan her bir faktör tarafından yeterli sayıda maddenin yordandığı söylenebilir (Leech, Barrett ve Morgan, 2005). Bunun yanı sıra, Barlett testi istatistiksel olarak manidar bulunmuştur ($p=0,000$) ve bu durum faktör analizine makul bir temel oluşturabilecek kadar değişkenlerin birbirleriyle yüksek korelasyona sahip olduğunu göstermektedir (Leech, Barrett ve Morgan, 2005). Ayrıca, elde edilen bu ki-kare değerinin anlamlı olması verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğini göstermektedir (Çokluk, Şekercioğlu, ve Büyüköztürk, 2012). Bu değerler incelendikten sonra, dik döndürme yöntemlerinden Varimax döndürme yöntemi kullanılmış ve elde edilen sonuçlar ve her bir maddeye ait madde yükleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Döndürülmüş Faktör Matrisi ve Ortak Varyans Kestirimleri

Madde no.	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Ortak Varyans
m27	.838			.720
m28	.831			.729
m29	.795			.656
m26	.684			.478
m17	.599			.449
m15	.582			.463
m21	.510			.325
m11	.479			.304
m31		.855		.743
m30		.846		.726
m32		.827		.712
m10		.504		.369
m8		.494		.307
m25		-.492		.310
m24		.476		.396
m20		.470		.320
m12			.712	.564
m14			.684	.509
m13			.658	.549
m2			.643	.460
m3			.563	.321
m18			.561	.406
m1			.512	.314
m6			.439	.249

Döndürülmüş faktör matrisi incelendiğinde, 24 madde ve bu maddelere ait yüklerin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca, her bir maddenin hangi faktör altında yer aldığı da yer almaktadır. Bu sonuca göre, Madde 27, 28, 29, 26, 17, 15, 21 ve 11 birinci faktörde, madde 31, 30, 32, 10, 8, 25, 24 ve 20 ikinci faktörde ve madde 12, 14, 13, 2, 3, 18, 1 ve 6 üçüncü faktörde yer almaktadır. Faktörlerde yer alan maddelerin 0.30 ve üzerinde olduğu görülmektedir. Genel olarak yapılan yorumlara göre 0.30 ve altında yer alan değerlerin düşük olarak kabul edildiğini (Leech ve ark., 2005) ve bu çalışmada yer alan madde yüklerinin ise orta ve üst olarak nitelendirilebileceğini söylemek mümkündür. Ortak varyans kısmında ise, her bir maddenin faktörlerce açıklanan ortak varyansı yer almaktadır. Maddelerin faktörlerce açıklanan varyansı 0.10'dan küçük ise bu maddeler ile ilgili problem olabileceğini göstermektedir (Çokluk, Şekercioğlu, ve Büyüköztürk, 2012). Tabloda yer alan değerler incelendiğinde, bu değerlerin 0.10'dan yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, 24 madde altında yatan yapıyı ortaya çıkarmak üzere uygulanan Temel Bileşenler yöntemi ve Varimax döndürme sonucunda, üç faktör ortaya çıkmıştır: bu üç faktör sırasıyla şu şekilde isimlendirilmiştir: Eş seçimi, ebeveynlik ve sosyal çevre, işlevsellik ve kabul. Aşağıda elde edilen bu faktörlerin açıkladıkları varyanslar ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 7. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği Maddelerine İlişkin Öz Değerler ve Açıkladıkları Varyans Oranları

Faktör	Başlangıç Öz Değerleri			Döndürmeden Sonra Elde Edilen Öz değerler		
	Top.	Varyans%	Küm. %	Top.	Varyans%	Küm. %
1	6.585	26.339	26.339	4.418	17.673	17.673
2	2.709	10.834	37.174	3.726	14.905	32.577
3	2.133	8.531	45.705	3.282	13.127	45.705
4	1.425	5.700	51.405			
5	1.277	5.107	56.511			
6	1.014	4.056	60.567			

Yukarıdaki tabloda, döndürme işleminden önce sonra açıklanan varyanslar ve öz değerler yer almaktadır. Genel olarak kabul edilen kriter, öz değerlerin 1'in üzerinde olan faktörlerin kullanışlı olacağı yönündedir ve eğer öz değerler 1'in altında ise faktör bir maddenin açıklayacağından daha az bilgi sunmaktadır (Leech ve ark., 2005). Bu çalışmada, altı faktörün 1'in üzerinde olduğu görülmektedir. Ancak, bu çalışmada yer alan altı faktörün sağladığı bilgi miktarının azlığı ve faktör oluşturmada incelenen madde yüklerinin sayısının ve miktarının az olması nedeniyle üç boyut tercih edilmiştir. Ayrıca teorik bulgular ışığında

maddelerin üç boyutta yer alması uygun görülmüştür. Döndürme işleminden sonra, birinci faktör varyansın yaklaşık % 18'ini, ikinci faktör varyansın yaklaşık %15'ini ve üçüncü faktör varyansın yaklaşık % 13'ünü açıklamıştır. Bu üç faktör tarafından varyansın yaklaşık olarak %46'sı açıklanmaktadır.

4.3. Ölçümlerin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

4.3.1. İç Tutarlılık

Ölçek maddeleri arasındaki iç tutarlılığı hesaplamak üzere Cronbach alfa katsayısı hesaplanarak raporlanmıştır. Tablo 8'de “Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği” ve bu ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach alfa değerleri verilmiştir.

Tablo 8. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı

Boyutlar	Cronbach Alfa
Genel Boyut	.94
Eş seçimi	.90
Ebeveynlik ve sosyal çevre	.86
İşlevsellik ve kabul	.86

*p<.05 Hesaplanan katsayı değerlerinin tamamının p<.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Psikolojik testlerde, elde edilen güvenilirlik katsayısının $\alpha=0,70$ üzerinde olması test puanlarının genel olarak güvenilirliği için uygun görülmektedir (Büyüköztürk, 2004). Genel boyut için elde edilen Cronbach alfa değeri $\alpha=0,94$ 'tür. Eş seçimi alt boyutu için kestirilen Cronbach alfa değeri $\alpha=.94$, Ebeveynlik ve sosyal çevre alt boyutu için kestirilen katsayı $\alpha=.86$ ve işlevsellik ve kabul alt boyutu için kestirilen katsayı $.86$ 'dır. Kestirilen bu katsayılar göz önüne alındığında, araştırmada yer alan ölçek ve alt boyutlarının güvenilir sonuçlara sahip olduğu söylenebilir.

4.3.2. Test-Tekrar Test Güvenirliği

Ölçeğin güvenirliğine ilişkin bilgileri elde etmek amacıyla, test-tekrar-test yöntemi kullanılmıştır. Aynı öğrencilere iki farklı zaman aralığında Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği uygulanmış ve elde edilen veriler için Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Ön uygulama ve son uygulamadan elde edilen veriler arasındaki korelasyon her bir alt boyut için ve ölçek geneli için hesaplanmış olup aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 9. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği İçin Ön Uygulama ve Son Uygulamadan Elde Edilen Korelasyon Sonuçları

Uygulama	Eş Seçimi	Ebeveynlik ve Sosyal Çevre	İşlevsellik ve Kabul	Ölçek Geneli
Ön Uygulama –Son uygulama	$r = .97^*$	$r = .99^*$	$r = .96^*$	$r = .99^*$

* $p < .05$ Hesaplanan katsayı değerlerinin tamamının $p < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Alt boyutlar arasındaki ön uygulama ve son uygulama arasındaki korelasyonlar incelendiğinde, en düşük korelasyonun $r = .96$ ve en yüksek korelasyonun $r = .99$ olduğu görölmektedir. Ayrıca ölçek geneli için ön uygulama ve son uygulama arasındaki korelasyon katsayısı $r = .99$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar göz önüne alındığında, ön uygulama ve son uygulama arasındaki korelasyonların oldukça yüksek olduğu ve mükemmelere yaklaştığı, dolayısıyla da ölçeğin güvenirliği açısından önemli bir bilgi sunduğunu söylemek mümkündür.

4.4. Paralel Test ile Aralarındaki İlişki

Bu araştırmada, Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği ile Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği arasında ilişki incelenerek, benzer bir ölçekle olan korelasyonu hesaplanmıştır. Aşağıdaki tabloda, araştırmada geliştirilen bu ölçek ile Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeğine ait korelasyon katsayıları sunulmuştur. Korelasyon analizine başlamadan önce değişkenlerin normal dağılıp sağlamadığı incelenmiş olup, normal dağılım gösteren alt boyutlar arasında Pearson korelasyon analizi hesaplanırken, normallik göstermeye alt boyut ile diğer alt boyutlar arasındaki ilişki hesaplanırken Spearman korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

Tablo 10. “Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği” ile Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeğinin arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon testi sonuçları

	Eş seçimi	Ebeveynlik ve sosyal çevre	İşlevsellik ve kabul	Eng. Bir. Yön. Tut. Ölçek Geneli	Duygu	Düşünce	Davranış	Eng. Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölç. Geneli
Eş seçimi	1	,624	,630	,887	,630	,492	,361	,697
<i>p</i>		,000	,000	,000	,000	,000	,010	,000
Ebe. ve sosyal çevre		1	,668	,863	,598	,342	,343	,604
<i>p</i>			,000	,000	,000	,015	,015	,000
İşlevsellik ve kabul			1	,862	,700	,389	,221	,658
<i>p</i>				,000	,000	,005	,123	,000
Eng. Bir. Yön. Tut. Ölçek Geneli				1	,735	,476	,359	,753
<i>p</i>					,000	,000	,010	,000
Duygu					1	,326	,325	,838
<i>p</i>						,021	,021	,000
Düşünce						1	,369	,746
<i>p</i>							,008	,000
Davranış							1	,610
<i>p</i>								,000
Eng. Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölç. Geneli								1

Anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak ele alınmıştır.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'nin alt boyutları olan eş seçimi, ebeveynlik ve sosyal çevre, işlevsellik ve kabul ile

Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeğinin alt boyutları olan duygu, düşünce ve davranış alt boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmada geliştirilen Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları ölçeğinin alt boyutu olan eş seçimi alt boyutu ile Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği ve alt boyutları olan duygu, düşünce, davranış boyutu arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre, eş seçimi hakkında tutum arttıkça duygu, düşünce, ve davranış tutumlarının artacağı söylenebilir.

Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları ölçeğinin alt boyutu olan ebeveyn ve sosyal çevre alt boyutu ile Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği ve alt boyutları olan duygu, düşünce, davranış boyutu arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre, ebeveyn ve sosyal çevre hakkında tutum arttıkça duygu, düşünce ve davranış tutumlarının artacağı söylenebilir.

Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'nin alt boyutu olan işlevsellik ve kabul alt boyutu ile Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı; alt boyutlarından duygu ile yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı, düşünce alt boyutu ile orta düzeyde, pozitif ve anlamlı; davranış boyutu ile düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre, işlevsellik ve kabul hakkında tutum arttıkça duygu, düşünce ve davranış tutumlarının artacağı söylenebilir.

Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları ölçeği ile Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği ve alt boyutu olan duygu arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilirken, düşünce ve davranış alt boyutları ile orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen korelasyon değerleri için şu aralıklar kullanılarak yorumlar yapılmıştır: korelasyon değeri mutlak değer olarak 0.70-1.00 arasında ise yüksek düzeyde ilişki, 0.70-0.30 arasında ise orta düzeyde ilişki, 0.30-0.00 arasında ise düşük düzeyde bir ilişki olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2010). Bu bağlamda Araştırmada geliştirilen Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları ölçeği ile geliştirilen ölçek ile paralellik gösteren Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği arasındaki korelasyonlar hem ölçek genelinde hem de alt boyutlar açısından incelendiğinde, ölçekler ve alt boyutlar arasındaki korelasyonların orta ve yüksek düzeyde olması nedeniyle, geliştirilen ölçeğin ölçülmek istenilen özelliği ölçtüğü dolayısıyla da geçerliği hakkında kanıt elde edildiği söylenebilir.

4.5. Betimsel İstatistikler

Bu bölümde Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'nin geliştirilme aşamalarından olan test-tekrar test ön uygulama grubuna ait bazı değişkenlere göre analizler ve betimsel istatistikler yer almaktadır.

Tablo 11. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Yığılmış Yüzde
Kadın	40	80.0	80.0
Erkek	10	20.0	100.0
Toplam	50	100.0	

Araştırmada yer alan katılımcılar incelendiğinde, kadın katılımcı sayısının 40 ve erkek katılımcıların 10 olduğu görülmektedir. Kadın katılımcılar, toplam katılımcıların %80'ini oluştururken, erkek katılımcılar %20'sini oluşturmaktadır.

Tablo 12. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı

Eğitim durumu	Frekans	Yüzde	Yığılmış Yüzde
Lise	2	4.0	4.0
Lisans ve üstü	48	96.0	100.0
Toplam	50	100.0	

Araştırmada yer alan katılımcılar incelendiğinde, lise mezunu katılımcı sayısının 2 ve lisans ve lisansüstü mezunu katılımcıların sayısının 48 olduğu görülmektedir. Lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan katılımcıların, toplam katılımcıların %96'sını oluştururken, lise mezunu katılımcılar %4'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 13. Katılımcıların engelli bir yakına sahip olma durumlarına göre dağılımı

Engelli Yakın	Frekans	Yüzde	Yığılmış Yüzde
Yok	39	78.0	78.0
Birinci derece	3	6.0	84.0
İkinci derece	8	16.0	100.0
Toplam	50	100.0	

Araştırmada yer alan katılımcıların engelli bir yakına sahip olmadıkları ve varsa kaçınıcı dereceden yakınlığa sahip oldukları incelendiğinde, engelli yakına sahip olmayanların sayısının 39, birinci dereceden engelli yakını olanların sayısının 3 ve ikinci dereceden engelli yakını olanların sayısının 8 olduğu görülmüştür. Engelli yakına sahip olmayan katılımcılar toplam katılımcıların %78'ini, birinci dereceden engelli yakına sahip olanlar %6'sını ve ikinci dereceden engelli yakına sahip olanlar toplam katılımcıların %16'sını oluşturmaktadır.

Tablo 14. Katılımcıların engel durumlarına göre dağılımları

Engel durumu	Frekans	Yüzde	Yığmal Yüzde
Engeli olmayan	48	96.0	96.0
Görme engelli	2	4.0	100.0
Toplam	50	100.0	

Araştırmada yer alan katılımcılar incelendiğinde, engelli olmayan katılımcı sayısının 48 ve görme engelli katılımcıların sayısının 2 olduğu görülmektedir. Engelli olmayan katılımcıların, toplam katılımcıların %96'sını oluştururken, görme engelli katılımcılar %4'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 15. Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımları

Medeni Durum	Frekans	Yüzde	Yığmal Yüzde
Evli	5	10.0	10.0
Bekar	44	88.0	98.0
Dul	1	2.0	100.0
Toplam	50	100.0	

Araştırmada yer alan katılımcıların medeni durumları incelendiğinde, bekar katılımcı sayısının 44, evli katılımcı sayısının 5 ve dul katılımcı sayısının 1 ve diğer katılımcı sayısının 1 olduğu görülmektedir. Bekar katılımcılar toplam katılımcıların %88'ini, evli katılımcılar %10'unu, dul katılımcılar %2'sini oluşturmaktadır.

Tablo 16. Katılımcıların yaşlarına göre dağılımları

Yaş	Frekans	Yüzde	Yığılmış Yüzde
20	5	10.0	10.0
21	16	32.0	42.0
22	13	26.0	68.0
23	8	16.0	84.0
24	5	10.0	94.0
25	2	4.0	98.0
28	1	2.0	100.0
Toplam	50	100.0	

Araştırmada yer alan katılımcıların yaşları incelendiğinde, 5 kişinin 20, 16 kişinin 21, 13 kişinin 22, 8 kişinin 23, 5 kişinin 24, 2 kişinin 25 ve 1 kişinin 28 yaşında olduğu görülmektedir.

4.6. Verilerin Analizi

Verilerin analizine başlamadan önce, bu araştırmada geliştirilen “Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğine” ait her bir birey için toplam puan hesaplanmış ve ardından her bir alt boyut için (eş seçimi, ebeveynlik ve sosyal çevre, işlevsellik ve kabul) toplam puan elde edilmiştir. Ardından bu boyutlara ait ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değer, çarpıklık ve basıklık değerleri raporlanmış ve incelenmiştir. Aşağıdaki tabloda her bir alt boyut için betimsel istatistikler sunulmuştur.

Tablo 17. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğine Ait Betimsel İstatistikler

	Toplam	Eş seçimi	Ebeveynlik ve sosyal çevre	İşlevsellik ve kabul
Ortalama	93.2400	28.4200	31.8600	32.9600
Çarpıklık	.037	-.127	-.104	-.310
S.H.	.337	.337	.337	.337
Basıklık	-.497	-.117	-.766	-.685
S.H.	.662	.662	.662	.662
Minimum değer	54.00	12.00	19.00	20.00
Maksimum değer	120.00	40.00	40.00	40.00

Araştırmada yer alan Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin toplamından alınabilecek minimum puan 24 ve maksimum puan 120, “eş seçimi”, “ebeveynlik ve sosyal çevre” ve “işlevsellik ve kabul” alt boyutlarından alınabilecek minimum puan 8 ve maksimum puan 40’tır. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları

Ölçeğinin genel ortalaması 93.24, eş seçimi alt boyutunun ortalaması 28.42, ebevenlik ve sosyal çevre alt boyutunun ortalaması 31.86 ve işlevsellik ve kabul alt boyutunun ortalaması 32.96'dır. Hem ölçek genelinin hem de üç alt boyutun çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde, kestirilen değerlerin standart hataya bölünmesi sonucu elde edilen değerlerin +1.96 ile -1.96 arasında yer aldığı görülmektedir. Bu sonuca göre ölçeklerden elde edilen verilerin alt boyutlarda normal dağılım gösterdiği söylenebilir (Büyüköztürk, 2016).

4.7. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının katılımcıların medeni durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere, ilk olarak, ölçek genelinde ve ölçeğin alt boyutlarında cinsiyete göre oluşturulan gruplarda normal dağılımın sağlanıp sağlanmadığı incelenmiş ve ilgili betimsel istatistikler sunulmuştur.

Tablo 18. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin Medeni Duruma Göre Betimsel İstatistikleri

Medeni Durum	Ölçek geneli	Eş seçimi	Ebeveynlik ve sosyal çevre	İşlevsellik ve kabul	
Evli/Dul	Ortalama	89.00	25.16	32.00	31.83
	Std. Sap.	20.07	6.79	8.74071	5.84
	Çarpıklık	-1.282	-1.917	-.736	-.522
	S.H.	.845	.845	.845	.845
	Basıklık	1.019	4.093	-1.399	-1.108
	S.H.	1.741	1.741	1.741	1.741
	Minimum	54.00	12.00	19.00	23.00
	Maksimum	108.00	31.00	40.00	38.00
	Ortalama	93.81	28.86	31.84	33.11
	Std. Sap.	15.04	7.01	5.05	5.29
Bekar	Çarpıklık	.360	-.030	.137	-.298
	S.H.	.357	.357	.357	.357
	Basıklık	-1.014	-.458	-.903	-.624
	S.H.	.702	.702	.702	.702
	Minimum	71.00	12.00	23.00	20.00

Maksimum	120.00	40.00	40.00	40.00
-----------------	--------	-------	-------	-------

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, Evli/dul katılımcıların Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinden ve “Eş seçimi”, “Ebeveynlik ve Sosyal Çevre” ve “İşlevsellik ve Kabul” alt boyutlarına verdikleri cevaplardan elde edilen ortalamalar sırasıyla yaklaşık olarak 89.00, 25.17, 32.00 ve 31,83’tür. Bekar katılımcıların Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinden ve “Eş seçimi”, “Ebeveynlik ve Sosyal Çevre” ve “İşlevsellik ve kabul” alt boyutlarına verdikleri cevaplardan elde edilen ortalamalar sırasıyla yaklaşık olarak 93.82, 28.86, 31.84 ve 33,11’dir. Hem evli/dul hem de bekarların ilgili ölçeklerden aldıkları puanlar normal dağılımdan ciddi sapma göstermemektedir. Bu nedenle, verilerin normal dağılımı sağladığı söylenebilir. Engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının medeni duruma göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Mann Whitney U analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 19. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği Puanlarının Medeni Duruma Göre Mann Whitney U Sonuçları

	Medeni durum	n	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Ölçek geneli	Evli	6	24.50	147.00	126.00	.858
	Bekar	44	25.64	1128.00		
Eş seçimi	Evli	6	20.67	124.00	103.00	.386
	Bekar	44	26.16	1151.00		
Ebeveynlik ve sosyal çevre	Evli	6	27.25	163.50	121.50	.753
	Bekar	44	25.26	1111.50		
İşlevsellik ve kabul	Evli	6	22.33	134.00	113.00	.569
	Bekar	44	25.93	1141.00		

*p<.05 Hesaplanan katsayı değerlerinin tamamının p<.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, katılımcıların engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının evli/dul ve bekar katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (U=126, p>.05). Katılımcıların eş seçimi hakkındaki tutumları evli/dul ve bekar katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (U=103, p>.05). Katılımcıların ebeveynlik ve sosyal çevre hakkındaki tutumları da evli/dul ve bekar öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

göstermemektedir ($U=121.5$, $p>.05$). Ayrıca, katılımcıların işlevsellik ve kabul hakkındaki tutumları evli/dul ve bekar katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($U=113$, $p>.05$).

Bu sonuçlar göz önüne alındığında, evli ve bekar katılımcıların eş seçimi, ebeveynlik ve sosyal çevre, işlevsellik ve kabul alt boyutları ile ölçek genelinde engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

4.8. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere, ilk olarak, ölçek genelinde ve ölçeğin alt boyutlarında cinsiyete göre oluşturulan gruplarda normal dağılımın sağlanıp sağlanmadığı incelenmiş ve ilgili betimsel istatistikler sunulmuştur.

Tablo 20. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin Cinsiyete Göre Betimsel İstatistikleri

Cinsiyet	Ölçek geneli	Eş seçimi	Ebeveynlik ve sosyal çevre	İşlevsellik ve kabul
	Ortalama	28.47	32.20	33.42
	Std. Sap.	6.91	5.80	5.24
	Çarpıklık	-.016	-.187	-.287
	S.H.	.374	.374	.374
Kadın	Basıklık	-.312	-.909	-1.039
	S.H.	.733	.733	.733
	Minimum	12.00	19.00	23.00
	Maksimum	40.00	40.00	40.00
	Ortalama	28.20	30.50	31.10
	Std. Sap.	7.82	3.97	5.48
	Çarpıklık	-.528	-.423	-.491
	S.H.	.687	.687	.687
Erkek	Basıklık	1.379	.479	1.115
	S.H.	1.334	1.334	1.334
	Minimum	12.00	23.00	20.00
	Maksimum	40.00	37.00	40.00

Yukarıdaki tabloya göre, kadın katılımcıların Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinden ve “Eş seçimi”, “Ebeveynlik ve Sosyal Çevre” ve “İşlevsellik ve Kabul” alt boyutlarına verdikleri cevaplardan elde edilen ortalamalar sırasıyla yaklaşık olarak 94.10, 28.48, 32.20 ve 33,43’tür. Erkek katılımcıların Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinden ve “Eş seçimi”, “Ebeveynlik ve Sosyal Çevre” ve “İşlevsellik ve kabul” alt boyutlarına verdikleri cevaplardan elde edilen ortalamalar sırasıyla yaklaşık olarak 89.80, 28.20, 30.50 ve 31.10’dur. Hem erkeklerin hem de kadınların ilgili ölçeklerden aldıkları puanlar normal dağılımdan ciddi sapma göstermemektedir. Engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Mann Whitney U analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 21. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Mann Whitney U Sonuçları

	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Ölçek geneli	Kadın	40	26.36	1054.50	165.00	.402
	Erkek	10	22.05	220.50		
Eş seçimi	Kadın	40	25.45	1018.00	198.00	.961
	Erkek	10	25.70	257.00		
Ebeveynlik ve sosyal çevre	Kadın	40	26.43	1057.00	163.00	.368
	Erkek	10	21.80	218.00		
İşlevsellik ve kabul	Kadın	40	26.61	1064.50	155.50	.278
	Erkek	10	31.10	210.50		

*p<.05 Hesaplanan katsayı değerlerinin tamamının p<.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, katılımcıların engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının kadın ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (U=165, p>.05). Katılımcıların eş seçimi hakkındaki tutumları kadın ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (U=198, p>.05). Katılımcıların ebeveynlik ve sosyal çevre hakkındaki tutumları da kadın ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (U=168, p>.05). Ayrıca, katılımcıların işlevsellik ve kabul hakkındaki tutumları kadın ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (U=155.5, p>.05).

Yukarıdaki bulgular ışığında, araştırmada yer alan erkek ve kadın katılımcıların engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının (hem ölçek genelinde hem de ölçeğin alt boyutları olan eş seçimi, ebeveynlik ve sosyal çevre, işlevsellik ve kabul ortalamalarında) benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

4.9. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının katılımcılarına engelli yakına sahip olup olmamalarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere, ilk olarak, ölçek genelinde ve ölçeğin alt boyutlarında cinsiyete göre oluşturulan gruplarda normal dağılımın sağlanıp sağlanmadığı incelenmiş ve ilgili betimsel istatistikler sunulmuştur.

Tablo 22. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin Engelli Yakına Sahip Olup Olmamlarına Göre Betimsel İstatistikleri

	Engelli yakına sahip olma durumu	Ölçek geneli	Eş seçimi	Ebeveynlik ve sosyal çevre	İşlevsellik ve kabul
Yok	Ortalama	92.07	27.76	31.58	32.71
	Std. Sap.	16.34	7.38	5.61	5.61
	Çarpıklık	.068	-.017	-.094	-.288
	S.H.	.378	.378	.378	.378
	Basıklık	-.683	-.253	-.809	-.830
	S.H.	.741	.741	.741	.741
	Minimum	54.00	12.00	19.00	20.00
	Maksimum	120.00	40.00	40.00	40.00
	Ortalama	97.36	30.72	32.81	33.81
	Std. Sap.	12.15	5.21	5.21	4.21
Var	Çarpıklık	.833	.184	-.029	.086
	S.H.	.661	.661	.661	.661
	Basıklık	.193	.487	-.439	-.861
	S.H.	1.279	1.279	1.279	1.279
	Minimum	80.00	21.00	24.00	27.00
	Maksimum	120.00	40.00	40.00	40.00

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, engelli yakına sahip olmayan katılımcıların Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinden ve “Eş seçimi”, “Ebeveynlik ve Sosyal Çevre” ve “İşlevsellik ve Kabul” alt boyutlarına verdikleri cevaplardan elde edilen

ortalamlar sırasıyla yaklaşık olarak 92.08, 27.77, 31.59 ve 32.72'dir. Engelli yakına sahip olan katılımcıların Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinden ve "Eş seçimi", "Ebeveynlik ve Sosyal Çevre" ve "İşlevsellik ve kabul" alt boyutlarına verdikleri cevaplardan elde edilen ortalamalar sırasıyla yaklaşık olarak 97.36, 30.73, 32.82 ve 33,82'dir. Hem engelli bireye sahip olan hem de olmayan katılımcıların ilgili ölçeklerden aldıkları puanlar normal dağılımdan ciddi sapma göstermemektedir. Bu nedenle, normal dağılım koşulunun sağlandığı söylenebilir. Engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının katılımcıların çevrelerinde engelli bireylere sahip olup olmamalarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Mann Whitney U analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 23. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği Puanlarının Katılımcıların Çevrelerinde Engelli Birey Olup Olmamasına Göre Mann Whitney U Sonuçları

	Engelli yakına sahip olma	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Ölçek geneli	Yok	39	24.28	947.00	167	.266
	Var	11	29.82	328.00		
Eş seçimi	Yok	39	24.01	936.50	156.50	.173
	Var	11	30.77	338.50		
Ebeveynlik ve sosyal çevre	Yok	39	24.78	966.50	186.50	.511
	Var	11	28.05	308.50		
İşlevsellik ve kabul	Yok	39	25.00	975.00	195.00	.646
	Var	11	27.27	300.00		

*p<.05 Hesaplanan katsayı değerlerinin tamamının p<.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, katılımcıların engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının çevresinde engelli birey olanlar ve olmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (U=167, p>.05). Katılımcıların eş seçimi hakkındaki tutumları çevresinde engelli birey olanlar ve olmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (U=156,5, p>.05). Katılımcıların ebeveynlik ve sosyal çevre hakkındaki tutumları da çevresinde engelli birey olanlar ve olmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (U=186.5, p>.05). Ayrıca, katılımcıların işlevsellik ve kabul hakkındaki tutumları çevresinde engelli birey olanlar ve

olmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($U=195$, $p>.05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarını belirleyebilecek düzeyde uygun olabilecek “Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği” geliştirilmiş, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu bağlamda ölçeğin geliştirilmesi, engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının belirlenmesi ve belirlenen tutumlar doğrultusunda uygulanacak sosyal politikalar, hazırlanacak eğitim programları ve toplum farkındalığının saptanması noktasında büyük önem arz etmektedir. Nitekim Arıkan’ın (2001) 154 görme engelli kadın ile yaptığı ve evlenme durumunu incelediği araştırmada katılımcı görme engelli kadınların yalnızca %35.1’inin evli olduğu ve %59.6’sının bekar olduğu görülmüştür. Ayrıca Türkiye’de de 2002 Yılında Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan “Türkiye Özürlülüğü Nasıl Tanımlıyor?” ismini taşıyan araştırmada, araştırmaya katılanların %25’i engelli bireyleri “yardıma muhtaç”,%31.5’i engelli bireylerin “başkalarının yardımı olmadan yaşamayacaklarını” ifade ediyor. Yine araştırmaya katılanların üçte birine yakın bir kısmı ruhsal ve duygusal sorunu olanlarla, %25’i ise zihinsel engellilerle arkadaş olmak dahi istemiyor. Bu verilere bakıldığında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının engelli bireylerle evlenmek ve romantik ilişki kurmak noktasında da karşıt, çekingen ve ön yargılı bir tutum içerisinde bulunabilecekleri çıkarımında bulunulabilir. Yine bu varsayımı destekler nitelikte olan ve T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı’nın 2002 yılında yaptığı “Toplum Özürlülüğü Nasıl Anlıyor” çalışmasında elde edilen verilere göre katılımcıların %50.3’ü hiçbir şekilde bir engelliyle evlenmeyi istemezken, %30.5’i zihinsel engellilerle,% 8.5’i görme engellilerle,%6.3’ü ortopedik engellilerle, %5.7’si süreğen hastalığa sahip olanlarla,%5.5’i dil ve konuşma bozukluğu olanlarla,%5.2’si işitme engellilerle, %25.1’i ruhsal ve duygusal hastalığı olanlarla, %10.7’si ise diğer engel türlerine sahip engellilerle evlenmek istememektedirler. Bu veriler göz önünde bulundurulduğunda Türkiye toplumunun, engelli bireylerin, evliliği başlatıp sürdürebilecek yeterliliğe sahip olmadığı düşüncesinde oldukları düşünülebilir. Engelli bireylerin yeterli görülmediği bu alanlara; cinsellik, öz bakım becerisi, doğurganlık, aile geçimi için maddi kazanç sağlama, çocuk yetiştirme, sosyal etkinlik gibi konular da eklenebilir. Ancak engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının ölçülebileceği, tutumların farklı boyutlarda ele alındığı, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış bir ölçek bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Engelli Bireylere Yönelik Evlilik

Tutumları Ölçeği; eş seçimi, işlevsellik ve kabul, ebeveynlik ve sosyal çevre alt boyutlarına ait maddelerle cinsellik, öz bakım becerisi, doğurganlık, aile geçimi için maddi kazanç sağlama, çocuk yetiştirme, sosyal etkinlik gibi konuları inceleyebilecek bir ölçek olarak geliştirilmiştir. Bu bağlamda analizleri tamamlanmış ve testlerden geçmiş şekilde 24 maddelik son halini alan Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'nin hem araştırmacılar, hem uygulayıcılar hem de karar alıcılar açısından faydalı olabilecek önemli bir ölçme aracı olduğu düşünülebilir.

5.1.Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin Geçerliğine İlişkin Sonuçların Tartışılması

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde, ölçeğin yapısı ile ilgili geçerlik kanıtlarını ortaya koymak üzere faktör analizleri yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi ile geliştirilmek istenen ölçekte yer alan maddelerin ilgili gizil yapının göstergelerini ortaya koyup koymadığının tespit edilmesi hedeflenmiştir. Açımlayıcı faktör analizi, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde bulunan, 19 ilde yaşayan, 18 yaş ve üzeri, yetişkin, kadın ve erkek 405 kişiden elde edilen veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Birinci aşamada, geliştirilmek istenen Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'nin madde havuzunda yer alan toplam 32 madde ile analize başlanmıştır. Veri indirgeme yöntemi olarak Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) kullanılmıştır. Analizde ilk olarak Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Sphericity Testi sonuçları incelenmiş ve analize devam edebilmek adına elde edilen kestirimlerin uygun olduğu tespit edilmiştir. Ardından öz değerler ve scree plot incelenmiş, ölçek geliştirilirken dikkate alınan kuramsal temeller ve geliştirilen ölçeğin hedeflenen amaçlara hizmet edebilmesi durumu göz önünde bulundurularak, geliştirilmek istenen ölçeğin 3 faktör için uygun olacağına karar verilmiştir. Faktörlerin daha net ayrıştırılabilmesi adına, diğer bir ifadeyle hangi maddelerin hangi boyutlarda yer aldığı daha net ortaya konulabilmesi için dik döndürme yöntemlerinden olan Varimax döndürme yöntemi kullanılmış ve faktör sayısı 3'e sabitlenerek analiz tekrarlanmıştır. Elde edilen son döndürülmüş faktör matrisi incelenerek, faktör yükleri düşük olan ve birden fazla faktörde yüke sahip olan maddeler (4,5,7,9,16,19,22,23) ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin son haline karar verildikten sonra yapılan açımlayıcı faktör analizi işlemleri tekrarlanmış ve analiz sonuçlarına ait kestirimler sırasıyla raporlanmıştır. Açımlayıcı faktör analizine ilk olarak KMO ve Bartlett testi ile başlanmış ve

sonuçları incelenmiştir. 405 kişiden oluşan ön uygulama örnekleminin, faktör analizi için veri yapısının uygululuğunu değerlendirmek, yeterince büyüklüğe sahip olup olmadığı incelemek amaçlarıyla Kaiser-Meyer-Olkin KMO değeri incelenmiştir. Bu değer bu örneklem için 0,85 olarak bulunmuştur. Bu değer 0,70'ten büyük olduğundan her bir faktör tarafından yeterli sayıda maddenin yordandığı söylenebilir (Leech, Barrett ve Morgan, 2005). Bunun yanı sıra, Bartlett Sphericity testi istatistiksel olarak manidar bulunmuştur ($p=0,000$) ve bu durum faktör analizine makul bir temel oluşturabilecek kadar değişkenlerin birbirleriyle yüksek korelasyona sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Leech, Barrett ve Morgan, 2005). Ayrıca, elde edilen bu ki-kare değerinin anlamlı olması verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğini göstermektedir (Çokluk, Şekercioğlu, ve Büyüköztürk, 2012). Elde edilen bu değerler incelendikten sonra, dik döndürme yöntemlerinden Varimax döndürme yöntemi kullanılmış ve elde edilen sonuçlar ve her bir maddeye ait madde yükleri Bulgular bölümünde yer alan 2 numaralı tabloda verilmiştir. Döndürülmüş faktör matrisinde 24 madde ve bu maddelere ait yükler ortaya konmuştur. Bu sonuca göre, Madde 27, 28, 29, 26, 17, 15, 21 ve 11 birinci faktörde, madde 31, 30, 32, 10, 8, 25, 24 ve 20 ikinci faktörde ve madde 12, 14, 13, 2, 3, 18, 1 ve 6 üçüncü faktörde yer almaktadır. Faktörlerde yer alan maddelerin 0.30 ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak yapılan yorumlara göre 0.30 ve altında yer alan değerlerin düşük olarak kabul edildiğini (Leech ve ark., 2005) göz önüne alarak bu çalışmada yer alan madde yüklerinin; orta ve üst olarak nitelendirmek mümkündür. Ortak varyans bölümünde ise, her bir maddenin faktörlerce açıklanan ortak varyansı yer almıştır. Maddelerin faktörlerce açıklanan varyansı 0.10'dan küçük ise bu maddeler ile ilgili problem olabileceğini göstermektedir (Çokluk, Şekercioğlu, ve Büyüköztürk, 2012). Değerler incelendiğinde, bu değerlerin 0.10'dan yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Sonuç olarak, 24 madde altında yatan yapıyı ortaya çıkarmak üzere uygulanan "Temel Bileşenler Yöntemi" ve "Varimax Döndürme Analizi" sonucunda, üç faktör ortaya çıkmıştır: Bu üç faktör sırasıyla; Eş Seçimi, Ebeveynlik ve Sosyal Çevre, İşlevsellik ve Kabul alt boyutları şeklinde isimlendirilmiştir. Elde edilen bu faktörlerin açıkladıkları varyanslar da ise genel olarak kabul edilen kriter, öz değerlerin 1'in üzerinde olan faktörlerin kullanışlı olacağı yönünde olup, eğer öz değerler 1'in altında ise faktör, bir maddenin açıklayacağından daha az bilgi sunmaktadır (Leech ve ark., 2005). Bu çalışmada, altı faktörün 1'in üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Ancak çalışmada yer alan altı faktörün sağladığı bilgi miktarının azlığı ve faktör oluşturmada incelenen madde yüklerinin sayısının ve miktarının düşük olması nedeniyle üç boyut tercih edilmiştir. Ayrıca geliştirilen ölçeğin hedeflenen amaca hizmet edebilmesi ve teorik bulguların ışığında maddelerin üç boyutta toplanması uygun görülmüştür. Döndürme işleminden sonra, birinci faktör varyansın

yaklaşık % 18'ini, ikinci faktör varyansın yaklaşık %15'ini ve üçüncü faktör varyansın yaklaşık % 13'ünü açıklamıştır. Bu üç faktör varyansın yaklaşık %46'sını açıklanmaktadır.

5.2. Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin Güvenirliğine İlişkin Sonuçların Tartışılması

5.2.1. İç Tutarlılık

Ölçek maddeleri arasındaki iç tutarlılığı hesaplamak üzere, Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Psikolojik testlerde, elde edilen güvenilirlik katsayısının $\alpha=0,70$ üzerinde olması test puanlarının genel güvenirligi için uygun görülmektedir (Büyüköztürk, 2004). Genel boyut için elde edilen Cronbach Alfa değeri $\alpha=0,94$ 'tür. Eş Seçimi Alt Boyutu için kestirilen Cronbach Alfa değeri $\alpha=0.94$, Ebeveynlik ve Sosyal Çevre Alt Boyutu için kestirilen katsayı $\alpha=.86$ ve İşlevsellik ve Kabul Alt Boyutu için kestirilen katsayı 0.86 'dır. Kestirilen bu katsayılar göz önüne alındığında, Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği ve alt boyutlarının güvenilir sonuçlara sahip olduğu söylenebilir.

5.2.2. Test-Tekrar Test Güvenirliği

Ölçeğin güvenirligine ilişkin bilgileri elde etmek amacıyla, test-tekrar-test yöntemi uygulanmıştır. 50 yetişkin bireye 15 günlük zaman aralığında Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği uygulanmış ve elde edilen veriler üzerinde Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Ön uygulama ve son uygulamadan elde edilen veriler arasındaki korelasyon her bir alt boyut için ve ölçek toplam puanları için hesaplanmıştır. Alt boyutlar arasındaki ön uygulama ve son uygulama arasındaki korelasyonlar incelendiğinde, en düşük korelasyonun $r=.96$ ve en yüksek korelasyonun $r=.99$ olduğu görülmektedir. Ayrıca ölçek toplam puanları için ön uygulama ve son uygulama arasındaki korelasyon katsayısı $r=.99$ olarak hesaplanmış olup, ön uygulama ve son uygulama arasındaki korelasyonların oldukça yüksek olduğu ve mükemmel yaklaştığı, bu sonuçlar doğrultusunda da ölçeğin güvenirligi bakımından önemli bir bilgi sunduğunu söylemek mümkündür.

5.2.3. Paralel Test ile Aralarındaki İlişki

Araştırmada, Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği ile Engelli Bireylere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği arasındaki ilişki incelenerek, benzer bir ölçekle olan korelasyonu hesaplanmıştır. Korelasyon analizinden önce değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiş olup, normal dağılım gösteren alt boyutlar arasında Pearson Korelasyon Analizi hesaplanmış, normallik göstermeye alt boyut ile diğer alt boyutlar arasındaki ilişki hesaplanırken Spearman Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Analizler incelendiğinde, araştırmada geliştirilen Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği ile bu ölçek ile paralellik gösteren Engellilere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği arasındaki korelasyonlar hem ölçek genelinde hem de alt boyutlar açısından incelendiğinde, ölçekler ve alt boyutlar arasındaki korelasyonların orta ve yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu verilere dayanarak, geliştirilen ölçeğin ölçülmek istenilen özelliği ölçtüğü, dolayısıyla da geçerliği hakkında kanıt elde edildiği ortaya konulmuştur.

ALTINCI BÖLÜM

ÖNERİLER

Araştırmacılar, Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'ni kullanarak seçecekleri örneklem grubundaki bireylerin, engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarını, farklı değişkenler açısından değerlendirerek inceleyebilirler. Bu değişkenlere örnek olarak; cinsiyet, yaş, medeni durum, engellilik durumu, eğitim durumu, engelli bir yakına sahip olma durumları önerilebilir. Ayrıca araştırmacılara engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarının, tutuma maruz kalan engelli bireyin engel türüne ve engel düzeyine göre değişkenlik gösterip göstermediğini ölçen bir ölçme aracı geliştirmeleri, uygulamaları ve sonuçlarını tartışmaları önerilebilir.

Karar alıcılar, Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'ni kullanarak Türkiye'de yaşayan yetişkin bireylerin engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarını belirleyerek toplumun engelli bireylerle evliliğe ilişkin farkındalık düzeylerini ortaya koyabilirler. Bu sayede toplumun ön yargıları, bilgi yetersizliğinden kaynaklanan olumsuz tutumları, bu tutumların alt boyutlar sayesinde hangi konulara özgü olduğunu tespit edebilirler. Bu doğrultuda gerekli eğitim, ekonomi ve sosyal politikaların geliştirilmesi noktasında önemli fikirler elde edebilirler.

Uygulayıcılar ise Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği'ni kullanarak uygulayıcı konumunda oldukları ortamlardaki bireylerin engelli bireylere yönelik evlilik tutumlarını belirleyebilir ve elde ettikleri bulgular ışığında engelli bireylere karşı ön yargılar ve yanlış bilgilerle ilgili eğitim programları uygulayabilirler. Uyguladıkları eğitimin sonucunda ölçeği tekrar uygulayarak tutumların olumlu yönde değişip değişmediğini inceleyebilirler.

KAYNAKÇA

- 5378 Sayılı Özürlüler Ve Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. Madde 3/a; 07.07.2005 tarih ve 25868 sayılı Resmi Gazete.
- Acartürk, C. ve Yücel Yıldırım, C. (2006). *Görme Engelliler İçin Web Sayfalarında Erişilebilirliğin Sağlanması*. AB, 6, 9-11.
- Arıkan, Ç. ve Federasyonu, K. (2001). *Türkiye'de görme özürlü kadınlar: sorunlar, beklentiler, çözüm önerileri*. Ankara Üniversitesi Bas.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American psychologist*, 55(5), 469.
- Arslan, Y., Şahin, H. M., Gülnar, U., ve Şahbudak, M. (2015). Görme engellilerin toplumsal hayatta yaşadıkları zorluklar (Batman merkez örneği). *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1-14.
- Atak, H., ve Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 520-546.
- Bacanlı, H. (2016). Eş tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(15).
- Berger, P. L., Luckmann, T., ve Ögütte, V. S. (2008). *Gerçekliğin sosyal inşası: bir bilgi sosyolojisi incelemesi*. Paradigma.
- Buluş, M., ve Bağcı, B. (2016). Evlilik doyumu: Aile yılmazlığı ve etkili iletişim becerilerinin rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40).
- Burcu, E. (2002). Üniversitede okuyan özürlü öğrencilerin sorunları: Hacettepe-Beytepe Kampüsü öğrencileri örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19(1).
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Clarke, M. M., J. Riach ve W. M. Chyne (1977), *Handicapped Children and Pre-School Education, Report to the Warnock Committee on Special Education*, University of Strathclyde.

- Çağlar, D. (1982). Ortopedik özürlü çocuklar ve eğitimleri- 2. Ankara: Ankara Üniversitesi *Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik* (2. baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Demir, A. (2017). Ailede engelli birey olmanın ağırlığı: “insan eti ağırdır”. *Journal of Strategic Research in Social Science*, 3(4), 59-74.
- Elbozan, Cumurcu, B. Karlıdağ, R. ve Han, Almış, B. (2012). Fiziksel engellilerde cinsellik psikiyatride güncel yaklaşımlar. *Current Approaches in Psychiatry*, 4(1), 84-98 doi:10.54555/cap.20120406
- Fulthorpe, D. (1974). Spina bifida:Some psychological aspects. *Special Education and Further Trends*, 1, 17-20.
- Genç, Y., ve Çat, G. (2013). Engellilerin istihdamı ve sosyal içerme ilişkisi. *Akademik İncelemeler Dergisi (AID)*, 8(1), 363-394.
- Gizir C.A. (2013). Üniversite öğrencilerinin ilişki inançlarının cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumlarına göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 38, 372-383.
- Glass, C. and Soni, B. (1999). Toolbox: Sexual problems of disabled patients. *West Journal Medicine*, 171, 107-109.
- Hanson L. (1983). *Designing with Care: A Guide to Adaptation of the Built Environment for Disabled Persons*, New York, United Nations.
- Kalyon, Hakan, Ocakçı, Ayşe ve Ayoğlu, Ferruh N.(2004). Zonguldak il merkezinde kamuda özürlü istihdam ve istihdam edilen özürülerin sosyo-demografik özellikleri. *Çalışma Ortamı Dergisi*, (76), 18-22.
- Karabacak, A. ve Çiftçi, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumları ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi psikoloji. *Çalışmaları Dergisi*, 36, 225-43
- Karataş, Kasım (2002). Engellilerin toplumla bütünleşme sorunları: Bir sosyal politika yaklaşımı. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 2 (2), 43-55.
- Leech, N. L., Barrett, K. C., and George, A. Morgan (2005). *SPSS for intermediate statistics: Use and interpretation*. Routledge.

- McCabe, MP ve Taleporos, G. (2003). Cinsel saygı, cinsel doyum ve fiziksel engeli olan insanlar arasındaki cinsel davranış. *Cinsel davranış arşivleri*, 32 (4), 359-369.
- Özida, (2007). *Stratejik Plan (2008-2012)*. Ankara: Kalemder Matbaacılık.
- Öztürk, S. (2006). *Görme ve ortopedik engelli ilköğretim öğrencilerinin benlik kavramlarının özel eğitim okullarına veya kaynaştırma eğitimine devam etme durumlarına göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- RH. ve Lauer, J.C. (1991). *Marriage and family: The quest for intimacy*. Dubuque, IA: Wm. C. Brown Publ.
- Sakallı N. ve Curun F. (2001). Romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılara karşı tutumlar. *Tecrübi Psikoloji Çalışmaları*, 22, 31-45.
- Sancak, Aydın, G. ve Demir, A. (2017). Lisansüstü öğrencilerinin eş seçimini etkileyen ve sınırlandıran görüş ve inançları. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(2), 627-652.
- Saraç, A. & Hamamcı, Z. & Güçray, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki doyumunun yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 69-81.
- Sternberg, R. J. (1986). *A triangular theory of love*. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Suris, J. C. & Resnick, M. D. & Cassuto, N. & Blum, R. W. (1996). *Sexual behavior of adolescents with chronic disease and disability*. *Journal of adolescent health*, 19(2), 124-131.
- Şahin, Hatice (2004). Engellilik kimin sorunu? bireyin mi, toplumun mu?. *Öz-Veri Dergisi*,1(1), 40-50.
- Üre, Ömer (2008). *Özel eğitim ve rehberlik*. (Editör: Gürhan Can). Psikolojik danışma ve rehberlik. Ankara: Pegem Akademi, 207-239.
- White, M. J. & Rintala, D. H. & Hart, K. A. & Fuhrer, M. J. (1993). Sexual activities, concerns and interests of women with spinal cord injury living in the community. *American journal of physical medicine & rehabilitation*, 72(6), 372-378.
- Yelpaze, İ. & Türküm, A. (2018). Adaptation and Validation of Turkey Version of Multidimensional Attitudes toward Persons with Disabilities. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 167-187.

EKLER

EK 1: Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeği (EBYETÖ)

Değerli Katılımcı,

Bu çalışmanın amacı, bireylerin, engelli bireylerle evlilik kurmaya yönelik tutumlarının belirlenmesini sağlamaktır. Aşağıda bu amaca yönelik olarak doğru ya da yanlış olarak nitelendirilecek cevabı olmayan ifadeler yazılmıştır. Maddeleri her katılımcı farklı şekilde yanıtlayabilir.

Aşağıda engel türü belirtilmeyen ifadelerde lütfen zihinsel engelli bireyleri hariç tutarak yanıtlayınız. Sizden ölçekteki ifadeleri okuyup size en uygun gelen yanıt seçeneğine çarpı (X) işareti koymanız istenmektedir. Lütfen bütün ifadeleri yanıtlayınız. İfadeleri lütfen içtenlikle, kimseye danışmadan yanıtlayınız.

Yanıtlarınız sadece araştırma için kullanılacak, hiçbir kimseye ya da kuruma verilmeyecektir.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Yaşadığınız Şehir:

Yaş:

Cinsiyet: Kadın () Erkek ()

Eğitim Durumu: İlköğretim () Lise () Lisans ve Üstü ()

Medeni Durum: Evli () Bekar () Dul ()

Herhangi bir engeliniz var mı? Varsa türü nedir? Evet () Hayır ()

Görme () İşitme () Fiziksel ()

Engelli bir yakınınız var mı, varsa yakınlık derecesi nedir? Evet () Hayır ()

Yakınlık Derecesi (.....)

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	MADDELER					
1	Biriyle evlenmek için sevmek ve anlaşmak yeterlidir.					
2	Birini seviyorsam ve anlaşabiliyorsam onun fiziksel özelliklerine bakmaksızın evlenmek isterim.					
3	Herhangi bir engeli olmayan bireylerin, engelli bireylerle evlenmesinde bir sakınca görmüyorum.					
4	Oğlumun/Kızımın bir engelliyle evlenmek istemesine karşı çıkmam.					
5	Engelli bireylerin evliliklerinde cinsel yönden yetersiz olacaklarını düşünüyorum.					
6	Görme Engelli kadınlar bebek sahibi olduklarında bebeğin bakımını yerine getiremezler.					
7	Görme Engelli bireyler evliliği devam ettirebilecek maddi kazancı elde edebilirler.					
8	Görme engelli biriyle evlenebilirim.					
9	Az gören ve bağımsız hareket edebilen biriyle evlenebilirim.					
10	İşitme engelli biriyle evlenebilirim					
11	İşitme engelli bireyler temizlik ve yemek yapmak gibi ev işlerini hakkıyla yerine getirebilirler					
12	İşitme engelli bireyler evliliği devam ettirebilecek maddi kazancı elde edebilirler.					
13	Fiziksel engelli biriyle evlenebilirim.					
14	Fiziksel engelli kadınlar bebek sahibi olduklarında bebeğin bakımını yerine getiremezler.					
15	Fiziksel engelli bireyler evliliği devam ettirebilecek maddi kazancı elde edebilirler.					
16	Fiziksel engelli bireylerin evliliklerinde çocuk sahibi olmamaları gerekir.					
17	Engelli biriyle evlenirsem doğacak çocuğum da engelli olur.					
18	Çocuğum engelli doğarsa, engelli eşimi suçlamam.					
19	Tekerlekli sandalyeli eşimle dışarı çıkmaktan utanmam.					
20	Koltuk değnekli eşimle dışarı çıkmaktan utanmam.					
21	Görme engelli olup, beyaz baston kullanan eşimle dışarı çıkmaktan utanmam.					
22	Görme engelli biriyle evlenirsem sosyal çevrem bizimle vakit geçirmek istemez.					
23	İşitme engelli biriyle evlenirsem sosyal çevrem bizimle vakit geçirmek istemez.					
24	Fiziksel engelli biriyle evlenirsem sosyal çevrem bizimle vakit geçirmek istemez.					

EK 2: Engelli Bireylere Yönelik Çok Boyutlu Tutum Ölçeği

Durum: Şu durumu hayal edin: *Deniz arkadaşları ile birlikte öğle yemeği için bir kafeye gitti. Deniz'in tanımadığı tekerlekli sandalyedeki bir kişi kafeye girdi ve gruba katıldı. Deniz bu kişi ile tanıştı ve hemen sonra Deniz dışındaki tüm arkadaşları kafeden ayrıldı ve Deniz tekerlekli sandalyedeki kişi ile masada yalnız kaldı. Deniz'in otobüsü 15 dakika sonra kalkacaktı. Böyle bir durumu hayal etmeye çalışın.*

-Böyle bir durumla karşılaştıklarında insanlar çeşitli duygular yaşarlar. Yandaki tabloda böyle bir durumun öncesinde, sonrasında ve yaşandığı esnada ortaya çıkması olası duygular verilmiştir. Lütfen Deniz'de ortaya çıkabilecek duyguları derecelendiriniz.

-Böyle bir durumda insanlar çeşitli bilişsel süreçler yaşarlar. Böyle bir durumun öncesinde sonrasında ve sırasında yaşanabilecek olası düşünceler liste halinde aşağıda verilmiştir. Deniz'de ortaya çıkması olası düşünceleri lütfen derecelendiriniz.

Duygu	Hiç Çok Fazla				
1. Gerginlik	1	2	3	4	5
2. Stres	1	2	3	4	5
3. Çaresizlik	1	2	3	4	5
4. öfke	1	2	3	4	5
5. Mahcubiyet	1	2	3	4	5
6. Rahatlık	1	2	3	4	5
7. Huzur	1	2	3	4	5
8. Sakinlik	1	2	3	4	5
9. Depresif	1	2	3	4	5
10. Korku	1	2	3	4	5
11. Üzüntü	1	2	3	4	5
12. Suçluluk	1	2	3	4	5
13. Utanç	1	2	3	4	5
14. Acıma	1	2	3	4	5
15. İğrenme	1	2	3	4	5
16. Uyarılmışlık	1	2	3	4	5

-İnsanlar böyle bir durumla karşılaştıklarında çeşitli davranışlar sergilerler. Böyle bir olayın

Düşünce	Hiç Çok Fazla				
1. Tekerlekli sandalyeli kimse ilginç biri gibi görünür	1	2	3	4	5
2. O normal biri gibi görünüyor.	1	2	3	4	5
3. Biz onunla gerçekten iyi geçinebiliriz.	1	2	3	4	5
4. O arkadaşça görünüyor.	1	2	3	4	5
5. Yeni insanlarla tanışmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
6. O benimle tanışmaktan keyif alacak.	1	2	3	4	5
7. Her ikimizi ilgilendiren konular hakkında onunla her zaman konuşabilirim.	1	2	3	4	5
8. Onun kendini daha rahat hissetmesini sağlayabilirim.	1	2	3	4	5
9. Onunla tanışmak neden iyi olmasın ki?	1	2	3	4	5
10. Ben bir sohbet başlatırsam bu onun hoşuna gidecektir.	1	2	3	4	5

öncesi, sonrası ve sırasında yaşanması olası bazı davranışlar aşağıda verilmiştir. Lütfen Deniz'in bu durumda sergileyebileceği davranışları derecelendiriniz.

Davranışlar	Hiç Fazla					Çok
1. Uzak durmak	1	2	3	4	5	
2. Kalkıp gitmek	1	2	3	4	5	
3. Gazete okumak veya cep telefonu ile konuşmak	1	2	3	4	5	
4. Her ne yapıyorsa ona devam etmek	1	2	3	4	5	
5. Oradan ayrılmak için bir bahane bulmak	1	2	3	4	5	
6. Başka bir masaya geçmek	1	2	3	4	5	
7. Eğer karşı taraftan bir girişim yoksa sohbeti başlatmak	1	2	3	4	5	
8. Bir sohbet başlatmak	1	2	3	4	5	

EK 3: Engelli Bireylere Yönelik Çok boyutlu Tutum Ölçeği Kullanım İzni

İsmail Yelpeze 9 May
Alicılar: ben

Merhaba hocam,
Ölçme aracının akademik
çalışmalarda
kullanılmasından
memnuniyet duyuyoruz.
Ölçme aracının maddeleri,
puanlaması ve referans
gösterimi ekteki formda
yer almaktadır.
Çalışmanızın sonucunu
merakla bekliyorum.
Başarılar

Dr. Öğr. Üyesi İsmail
YELPAZE

EK 4: Etik Kurul Kararı

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ETİK KURUL KARARI

Tarih: 28.01.2019

No: 2019/15

Çalışmanın Türü:	Yüksek Lisans Tezi
Konu:	Anket Uygulama
Başlık:	"Engelli Bireylere Yönelik Evlilik Tutumları Ölçeğinin Geliştirilmesi:Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması"
Yürütücü / Danışman:	Doç. Dr. Şaziye Senem BAŞGÜL
Yazar:	Yasir Sinan İŞLER
Karar:	Olumlu

Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK
Eğitim Fak./Etik Kurul Başkanı

Prof. Dr. Ömer ÖZKAN
Hukuk Fak. / Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY
Eğitim Fak. / Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Osman Tolga ARICAK
İİSB Fak. / Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Mazlum ÇELİK, a
İİSB Fak. / Etik Kurul Üyesi

Doç. Dr. Şaziye Senem BAŞGÜL
İİSB Fak. / Etik Kurul Üyesi

KATILMADI
Dr.Öğr. Üyesi Ahmet KESER
İİSB Fak. / Etik Kurul Üyesi